

IV Plenum KC XX Zjazdu KPCh: wielkie czystki w armii i partii

Michał Bogusz

W dniach 20–23 października miało miejsce IV Posiedzenie Plenarne (IV Plenum) Komitetu Centralnego (KC) XX Zjazdu Komunistycznej Partii Chin (KPCh), podczas którego uzupełniono skład KC i jego organów, w tym Centralnej Komisji Wojskowej (CKW). Z ujawnionych informacji wynika, że w większości poświęcono je założeniom pięcioletniego planu rozwoju gospodarczego i społecznego Chińskiej Republiki Ludowej w latach 2026–2030 (XV „pięciolatka”). Formalnie „pięciólatkę” przyjmie w marcu 2026 r. fasadowy parlament ChRL – Ogólnochińskie Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych.

Zmiany w składzie KC i CKW oraz sposób ich przeprowadzenia dowodzą bezprecedensowej skali czystek w Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (ALW) i aparacie partyjnym, największych od śmierci Mao Zedonga w 1976 r. W czasie Plenum przedstawiono też ogólne założenia XV „pięciolatki”, wskazujące na podtrzymanie kursu dotychczasowej polityki przemysłowej, która skutkuje nadprodukcją i będzie wpływać na dalsze napięcia w relacjach handlowych ChRL z państwami rozwiniętymi.

Komentarz

- **Komunikat z obrad ujawnił nieznane wcześniej rozmiary czystek w wojsku i aparacie partyjnym, które są porównywalne tylko z tymi z okresu maoistowskiego.** W IV Plenum wzięło udział 168 z 205 członków i 147 ze 171 zastępców członków KC. Spośród 61 nieobecnych jedna osoba zmarła śmiercią naturalną, a 10 zostało oficjalnie usuniętych z KPCh. Los reszty pozostaje nieznany. Największa czystka zaszła wśród wojskowych. Z 33 generałów na posiedzenie nie stawilo się 22 – do tej pory z szeregów armii usunięto ośmiu z nich. Co dzieje się z pozostałymi 14, również nie wiadomo. Mimo ustalonej praktyki uzupełniania składu KC według kolejności na liście zastępców w procesie tym pominięto wszystkich oficerów ALW. Jedyne awans wśród wojskowych to mianowanie generała Zhang Shengmina, szefa Komisji ds. Kontroli Dyscypliny CKW, wiceprzewodniczącym CKW. Większość swojej służby spędził on na stanowiskach oficera politycznego różnych szczebli.
- **Przyczyny i mechanizm czystki w wojsku nie są jasne.** Mógł ją zainicjować Xi Jinping, który walczy z niekompetencją wśród korpusu oficerskiego i przy okazji eliminuje osoby podejrzewane o niełojalność, ale może ona także stanowić efekt zażartej, ale organicznej rywalizacji frakcyjnej w najwyższych eszelonach armii. Należy pamiętać, że pierwsza duża czystka w ALW po przejęciu władzy przez przewodniczącego miała miejsce w 2015 r. – pozwoliła mu ona na zdobycie pełnej kontroli nad armią. Teraz dochodzi do tego, że wierne mu struktury eliminują ludzi, których on sam mianował. Nie można więc

wykluczyć, że prawdziwą motywacją jest chęć długofalowego zwiększenia skuteczności zbrojnego ramienia partii. Od połowy lat 80. do reformy w 2015 r. większość pozycji w ALW obsadzano w procesie silnie obciążonym korupcją. W rezultacie w obecnym korpusie tylko najniższe szarże awansowały na podstawie kryterium kompetencji. Dlatego po czystce z 2015 r. głównym problemem dla Xi Jinpinga stała się niekompetencja generałów, niekoniecznie zaś brak lojalności. Bez względu na przyczyny obecnej czystki pozycja przewodniczącego wydaje się niezachwiana, a on sam pozostaje ostatecznym arbitrem w rywalizacji między frakcjami – zarówno w wojsku, jak i w aparacie partyjnym.

- **Ujawnione założenia XV „pięciolatki” wskazują na kontynuację dotychczasowej polityki gospodarczej.** Główne zadania to bezpieczeństwo gospodarcze oraz modernizacja przemysłu i samowystarczalność, natomiast wzrost strony popytowej wciąż schodzi na dalszy plan. Podobnie jak XIV „pięciolatka” nowy projekt nie określa konkretnego celu wzrostu gospodarczego. Potwierdza jednak długoterminowy zamiar podniesienia PKB *per capita* do „poziomu umiarkowanie rozwiniętego państwa” do 2035 r., co wymagałoby wypracowania średniego rocznego wzrostu tego wskaźnika o ok. 4,7% w ciągu następnej dekady. Za priorytet uznano budowę nowoczesnego systemu przemysłowego – zajęła ona pozycję samowystarczalności naukowej i technologicznej, którą postawiono na pierwszym miejscu w XIV „pięciolatce” (obecnie wskazano ją jako drugie zadanie – oba cele zamieniono w hierarchii). Podniesienie popytu krajowego pozostaje formalnie trzecim filarem planu. W tym kontekście w komunikacie wprowadzono nowy slogan „ściślej integracji działań na rzecz poprawy warunków życia i zwiększenia konsumpcji oraz inwestycji w aktywa fizyczne i kapitał ludzki”. Te postulaty wzmocnienia strony popytowej są jednak nierealizowane od wielu lat i stoją w sprzeczności z pierwszymi dwoma priorytetami, które ukierunkowano na dalsze zwiększanie podaży. Dalsze stawianie na rozwój naukowo-technologiczny odzwierciedla również szerszy cel rozbudowy „nowych sił produkcyjnych wysokiej jakości”, co w ostatnich latach stało się hasłem politycznym. Koncepcja ta łączy technologię, talent i kapitał w jedną całość, aby napędzać zrównoważony wzrost w obliczu ograniczeń zewnętrznych, takich jak restrykcje technologiczne ze strony USA czy rosnące na świecie bariery handlowe.
- **Założenia XV „pięciolatki” wskazują, że presja przemysłowa ChRL na partnerów handlowych nie osłabnie, lecz będzie się nasilać.** Najbardziej narażony będzie przemysł europejski, co wynika z braku wśród państw członkowskich konsensusu dotyczącego spójnej, a przede wszystkim skutecznej polityki jego ochrony. W praktyce „pięciolatka” wiąże się ze wzmocnieniem w ChRL polityki wykorzystania technologii do modernizacji przemysłu w celu zwiększenia wydajności, a nie tylko na potrzeby podnoszenia produkcji, przy jednoczesnym ograniczeniu stymulowania popytu wewnętrznego. Oznacza to dalsze przedłużenie presji deflacyjnej w ChRL oraz utrzymanie eksportu jako realnego koła zamachowego tamtejszej gospodarki.